

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 6 mars 1936 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner angående rösträtt vid val av vägstämмоombud.

Konstitutionsutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft dels motionen nr 33 i andra kammaren av herr *Karlsson* i Grängesberg *m. fl.*, dels motionen nr 396 i andra kammaren av herr *Andersson* i Höör *m. fl.*, dels ock motionen nr 395 i andra kammaren av herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.*

I motionen **II: 33** hemställes, »att riksdagen måtte besluta att i lagen om vägdistrikt sådan ändring vidtages,

att paragraf 7 erhåller följande ändrade lydelse:

För utövande av vägdistrikts — — — — — sammanträda å vägstämма.

Ombuden jämte suppleanter för dem väljas å kommunalstämma eller, i kommun där kommunalfullmäktige finnas, av dessa. Valet förrättas under tiden från och med den 1 september till och med den 15 november;

att paragraferna 9 och 10 utgå ur lagen;

att paragraf 11 betecknas som 9 §;

att paragraf 12 betecknas som 10 § och erhåller följande lydelse:

Valbar till ombud eller suppleant är en var inom vägdistriktet boende man eller kvinna, som är röstberättigad i någon till vägdistriktet hörande kommuns gemensamma angelägenheter.

Ombud eller suppleant kan ej — — — — — tjänstgjort som ombud;

att paragraferna 13, 14, 15 och 16 betecknas som 11 §, 12 §, 13 § och 14 §;

att paragraf 17 betecknas som 15 § och erhåller följande ändrade lydelse:

Ombud för kommun, som utsett allenast ett ombud, röstar å vägstämма för kommunens hela rösttal enligt den under nästföregående året upprä-tade röstlängden för kommunalval och kommunala beslut. Det rösttal, som tillkommer ombud för annan kommun, bestämmes sålunda, att kommunens hela rösttal delas med siffran för antalet av kommunen utsedda ombud. Vad som icke uppgår till hel röst bortfaller;

att beträffande övriga paragrafer i lagen sådan omnumrering sker, som befinngas av ovanstående ändringsförslag.»

enligt de grunder och på sätt Kungl. Maj:t föreslog i den vid 1934 års riksdag i ämnet avlåtna propositionen».

Beträffande motiveringen för de i motionerna framförda förslagen får utskottet hänvisa till vederbörande motioner.

I den av Kungl. Maj:t till 1934 års riksdag avlåtna propositionen (nr 21) med förslag till lag om allmänna vägar m. m. föreslogs, att vägdistrikts beslutanderätt skulle utövas av ombud, vilka skulle väljas å kommunalstämma eller, i kommun där kommunalfullmäktige funnes, av dessa. Enligt propositionen skulle sålunda de vanliga kommunala rösträttsgrunderna komma att gälla. Vid propositionens behandling i riksdagen gjordes emellertid sådan ändring av det i propositionen framlagda förslaget, att rösträtt å kommunalstämma för val av ombud tillkommer en var i kommunens gemensamma angelägenheter röstberättigad man eller kvinna, som jämlikt näst föregående årets taxeringslängder är skyldig att erlägga vägskatt till distriktet. Varje röstberättigad äger en röst. Rösträtt får icke utövas av den, vilken häftar för skatt, som nyss nämnts och som förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren. De sålunda antagna rösträttsbestämmelserna inflöto i lagen den 7 juni 1934 om vägdistrikt, vilken i sin helhet träder i kraft den 1 januari 1937. Val av ombud med tillämpning av lagens rösträttsbestämmelser hava dock jämlikt övergångsbestämmelserna företagits under hösten 1935.

Motionärerna avse att ernå sådan ändring av lagen om vägdistrikt, att de av Kungl. Maj:t i 1934 års proposition föreslagna grunderna för rösträtt vid val av vägstämмоombud bliva gällande. Då dessa grunder ej vunno riksdagens bifall och några skäl, som nu kunna föranleda ett ändrat ståndpunktstagande, enligt utskottets mening icke hava anförts, får utskottet — som i särskilt utlåtande kommer att behandla frågan om sådan ändring i lagen, att arrendatorer, vilka eljes icke skulle vara röstberättigade vid val av vägstämмоombud, må erhålla rösträtt — hemställa,

att

- 1) motionen II: 33,
- 2) motionen II: 396 och
- 3) motionen II: 395

icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 mars 1936.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar Reuterskiöld, Oscar Gottfrid Karlsson, Bergman, Sandegård, David Pettersson, Källman, Carl Lindmark*, Rydberg*, Hagström, Anders Andersson, Persson i Trången, Andersson i Igelboda, Fast, Olsson i Mora, Ewald Lindmark, Lundqvist, Nordström i Torsby, Johnsson i Norrahammar, Ossbahr* samt Nilsson i Göteborg.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Oscar Gottfrid Karlsson, Sandegård, Källman, Anders Andersson, Andersson i Igelboda, Fast, Nordström i Torsby, Johnsson i Norrahammar och Nilsson i Göteborg, som ansett att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»I den av Kungl. Maj:t till 1934 års — — — under hösten 1935.

Motionärerna avse att ernå sådan ändring av lagen om vägdistrikt, att de av Kungl. Maj:t i 1934 års proposition föreslagna grunderna för rösträtt vid val av vägstämмоombud bliva gällande. De skäl motionärerna anfört för sitt yrkande i detta hänseende finner utskottet bärande. Som i ovannämnda proposition framhållits och av reservanterna i särskilda utskottet vid 1934 års riksdag ytterligare underströks, stå de genomförda rösträttsbestämmelserna föga i överensstämmelse med vad som gäller vid val av övriga kommunala representationer och knappast heller med en demokratisk ordning. Erfarenheterna från de föregående höst förrättade valen av vägstämмоombud ha också visat, att stora grupper oförvitliga medborgare genom rösträttsbestämmelserna blivit utestängda från medinflytande över vägärenden. Särskilt uppseende har det väckt, att ett stort antal av landets arrendatorer genom de beslutade rösträttsbestämmelserna blivit berövade sin rösträtt, ehuru de haft att erlägga skatt för sina arrendegårdar. Rörande denna sak ha flera motioner väckts, vilka av utskottet behandlas i särskilt utlåtande.

Men det är icke allenast arrendatorerna som drabbats av denna orättfärdiga rösträttsbestämmelse. Många mindre inkomsttagare, såsom lantarbetare, hantverkare m. fl., komma ej upp till en sådan inkomst, att de bli påförda vägs-katt och därmed röstberättigade vid vägombudsval. Samma förhållande gäller även flertalet gifta kvinnor som sakna egen inkomst.

Under tider av arbetslöshet och ekonomiskt betryck händer det även ofta, att många medborgare, ehuru skötsamma och plikttrogna, icke i rätt tid kunna fullgöra sin skattebetalning och därigenom berövas sin rösträtt. Detta kan drabba såväl löntagare som jordbrukare och verkar i hög grad kränkande för den allmänna rättskänslan.

Erfarenheten från de val av vägstämмоombud, som förrättats, visar även, att den genomförda valordningen varit svårhanterlig särskilt i de

större kommunerna. Hade valet där kunnat förrättas av fullmäktige skulle denna omständliga valprocedur kunnat undvikas och dryga kostnader kunnat besparas.

Enligt vårt förmenande kommo även, genom den beslutade valordningen, vägombudsvalen att få en politisk prägel, som ej skulle ha blivit fallet därest valen i de större kommunerna förrättats av fullmäktige. Då hade säkerligen träffats överenskommelser varigenom de för uppdraget mest kvalificerade blivit valda med bortseende från partiåskådning.

Utskottet har övervägt framläggande av lagförslag i anslutning till motionerna II: 33 och II: 396, men då de i nämnda motioner framlagda lagförslagen kräva komplettering med vissa övergångsbestämmelser och vid det förhållandet, att nya val av vägstämooombud skola förrättas först 1939 har utskottet stannat för att föreslå en skrivelse till Kungl. Maj:t i motionernas syfte, och får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen, i anledning av föreliggande motioner II: 33, II: 395 och II: 396, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådan ändring i lagen om vägdistrikt, att val av vägstämooombud skall förrättas enligt de grunder och på sätt Kungl. Maj:t föreslog i den till 1934 års riksdag i ämnet avlåtna propositionen.»